

BEUKER, HENRICUS (ook Hindrikus of Hendericus), * Volzel 4 juni 1834, † Grand Rapids (Mich., V.S.) 18 mei 1900. Zn. van Berend Jan Beuker, landbouwer in Volzel bij Emlichheim in het toenmalige koninkrijk Hannover, en Fennigien Stokman. Stud. theol. Graafschap Bentheim 1856, Kampen 1858. Chr. geref. predikant Zwolle 1862, Rotterdam 1864, Giessendam 1867, Harlingen 1869, Amsterdam 1873, Emlichheim (Duitsland) 1881, Leiden 1884, Muskegon (VS) 1893. Hoogl. Grand Rapids 1894-1900 (prakt. theol., dogm., homil., kerkrecht, liturgiek, poimeniek, catechetiek), dr. theol. h.c. Westminster College, New Wilmington (Pennsylvania) 1897. Hij huwde op 25 sept. 1862 te Katwijk aan Zee met Aaltje van Duyn (1836-1919).

B. kwam voort uit de Duitse Altreformierte Kirchen vlak over de Ned. grens van Overijssel. Via zijn ouders kwam hij vroeg in nauw contact met de leiders van de tot 1848 verboden 'koksche' samenkomsten, zoals Jan Berend Sundag en Harm Hindrik Schoemaker. B. werkte vanaf 1862 als chr. geref. pred. achtereenvolgens in acht verschillende plaatsen in drie landen. In Nederland was hij actief in de schoolstrijd, vanaf 1868 in de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs, in het volkspetitionement van 1878 en in de Unie 'Een school met den bijbel' 1879-1881. Hij was betrokken bij de oprichting van de Vrije Universiteit in Amsterdam. Op verschillende "meetings" voerde hij het woord voor de afgescheidenen. Zijn bezwaaren bracht hij in een eigen brochure tot uiting. De theol. faculteit wilde hij onder kerkelijk, liefst christelijk gereformeerd toezicht stellen. De Theol. School in Kampen zou dan zelfs in zulk een faculteit kunnen opgenomen worden. Beuker trad 1870-1881 op als curator van de Theol. School in Kampen, 1879 en 1881 zelfs als presidentcurator. Hij was vanaf 1872 tot 1892 op iedere synode van de Chr. Geref. Kerk als lid en in zijn duitse tijd als gast aanwezig. In 1877 was hij zelfs voorzitter van de synode, van 1885 tot 1892 lid van haar moderamen. Vanaf 1870 zocht hij ook op kerkelijk gebied samenwerking met de confessionele groep van Kuyper. B. verdedigde Kuyper bij de afgescheidenen en hij verdedigde het recht der afgescheidenen en hun kerkbegrip tegenover de doleantie. Hij verzette zich tegen de stichting van dolerende kerken waar reeds een afgescheidene aanwezig was. De institueering van "tegenkerken" zou de geestelijke eenheid verbreken. Drie kwart van de christelijke gereformeerde synode van Assen 1888 ging mee in de bedenkingen van B. en A. Littooy tegen bepaalde punten van een door Kuyper ontworpen "concept acte". Zij werd in 1890 ook door de Nederduitse Gereformeerde Kerken terzijde gesteld. Van de inzichten betreffende een algemene kerkelijke kas en de zelfstandigheid van de plaatselijke kerken, zoals die in de kring van de Doleantie leefden, moest B. weinig hebben. In 1888 werd hij met J.v. Andel, H. Bavinck, Hel. de Cock, W.H. Gispen, J. v.d. Linden, A. Littooy en D.K. Wielenga aangewezen als deputat voor de vereniging. Dit waren allen leidinggevende

figuren van de Chr. Geref. Kerk. Lindeboom, Littooy, F.Ph.L.C. van Lingen en F.M. ten Hoor verzetten zich tegen de vereniging. Via zijn maandelijkse rubriek "Een en ander" in zijn blad *De vrije kerk* hield B. de menigte uitgebreid op de hoogte. Steeds maakte hij duidelijk, dat vereniging noodzakelijk zou zijn. Op 19.01.1889 schreef hij aan Kuyper (brievenboek nr. 4373): Mijne ziele heeft geweend over de breuke Josefs toen we hedennacht om 3 uur onze synode moesten sluiten zonder het gewenschte doel verkregen te hebben." B. wilde de vereniging.

B. stichtte drie verschillende kerkelijke bladen. Van 1875 tot 1893 gaf hij maandelijks *De vrije kerk* uit, een van de vooraanstaande bladen van de Chr. Geref. Kerk. In 1883 stichtte hij de *Grensboode*, tot op heden het tweewekelijks orgaan van de Evangelisch-altreformeerte Kirche in Niedersachsen. In de VS was hij medeoprichter van *De gereformeerde Amerikaan*, een belangrijk maandblad van de Christian Reformed Church.

B. verzette zich tegen de 'Vermittlungstheologen'. Hij kon hun theologie niet volgen. Desondanks beriep zich meer dan eens b.v. op J.J. van Oosterzee, die hij bewonderde. B. zocht een kerk getrouw aan de confessie. "Geen reformatie zonder separatie" had zijn leuze niet kunnen zijn. Hij zag de Afscheiding duidelijk als een mogelijkheid om de kerk te vernieuwen. Toch was zijn werk onder de tweede generatie van afgescheidenen in Nederland, Duitsland en de Verenigde Staten niet scheidend, maar verbindend van aard. In Nederland riep hij onvermoeid op het "juk van de goddeloze hiërarchie" af te werpen. In Duitsland probeerde hij vooral in zijn jaren te Emlichheim de Altreformierten met andere kerken en gemeenschappen samen te voegen. "Hij was veel te goed gereformeerd om bekrompen te zijn" (H. Bavinck). Zijn doelstellingen waren een vrije kerk, een vrije school en een vrije wetenschapsbeoefening.

In 1893 emigreerde B. vooral om familiale redenen naar de Verenigde Staten. Hij wilde het gereformeerde element in de VS versterken. Hij was een jaar predikant van de Christian Reformed Church van Muskegon, Michigan en werd 1894 als opvolger van zijn neef Geerhardus Vos hoogleraar van de Theol. School in Grand Rapids, Michigan. Zijn streven naar eenheid in de V.S. tussen zijn kerk, de Christian Reformed Church, en het westelijke gedeelte van de Reformed Church was tevergeefs. In 1897 ontving hij vanwege zijn onderhandelingen en streven naar eenheid met de United Presbyterian Church een eredoctoraat van deze kerk.

B. stichtte verschillende instituten, waaronder Effatha, heden een chr. instituut voor doven in Voorburg, en een sanatorium voor longzieken in Maxwell, New Mexico.

1870. - *De belangrijkheid van den Evangeliearbeid*, Delfzijl 1874. - *Het onmisbare en kenmerkende van de inwendige zending vanwege de Kerk*. In: *De Inwendige Zendings-Conferentie te Amsterdam, gehouden 10 aug. 1876*, Amst. 1876. - *De beste verhouding tusschen school en staat*. In: *Referaten gehouden op de Algem. Vergadering van de Vereeniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs, 12 juni 1879 te Utrecht*, Amst. 1879. - *Bijbelsche archeologie. Een overzicht van Israels land en levenswijze, voor meer ontwikkelde leden der gemeente, inzonderheid voor Zondagschoolonderwijzers en Jongelingsverenigingen*. Amst. 1879, Leiden 1889², Leiden ca. 1895³. - *Een zestal bezwaren tegen den grondslag der Vrije Universiteit. Ingebracht en gehandhaafd op de eerste en tweede meeting te Amsterdam*, Amst. 1880. - *"De wil des Heeren geschiede"*. Afscheidsrede van de Christelijke Gereformeerde Gemeente te Amsterdam, uitgesproken in de Kerk op de Keizersgracht, 19 sept. 1881, Amst. 1881. - *Een en ander over de vraag: Waarom kunnen de wederzijdsche deputaten niet samenkomen? Aan Chr. Gereformeerden en Doleerenden*. Overgedrukt uit *"De Vrije Kerk"*, Leiden 1888. - *De Heere is mijn Herder. Meditatie over psalm XXIII*, Leiden 1893. - *Tubantiana. Iets over de regeering in staat en kerk van de Graafschap Bentheim, van af de hervorming tot op onzen tijd*, Kampen 1897. - *Leerredenen van wijlen H.B.*, uitgegeven door en met een voorwoord van A. Keizer, Holland (Michigan) 1901 (met portret).

B. schreef 23 artikelen in *Wekstem*, 1867-1874, en 15 artikelen in *De bazuin*, 1868-1871 (zie G.J. Beuker, *Abgeschiedenes Streben*, 383-384). - Ca. 100 artikelen in de *Graafschap-Bentheimsche en Oostfriesche Grensbode*, 1883-1884. - P. De Klerk, *A Bibliography of the writings of the professors of Calvin Theological Seminary*, Grand Rapids 1980, 3.1-3.28, geeft een volledig overzicht van de bijna 600 artikelen, die B. tussen 1875 en 1900 geschreven heeft in *De vrije kerk*, *De gereformeerde Amerikaan* en in *De wachter, getuigenissen uit de Hollandsche Christelijke Gereformeerde Kerk in N. Amerika*.

L i t.: P.G. Datema, *Antwoord aan den afgescheiden predikant, den heer B.*, Zwartsluis 1883. - F.M.A. Hölscher, *Altreformirtes. Offene Antwort an Ds. B. und seine Artikel im "Grensbode"*, Bentheim 1884. - J.A. de Jong, *H.B. and De Vrije Kerk on Abraham Kuyper and the Free University*. In: *Building the House, Essays on Christian Education*, o.r.v. J.A. de Jong, Dordt College 1981, 27-46. - *Doleantie – Wederkeer (...)*, o.r.v. D. Deddens en J. Kamphuis, Haarlem 1986, reg. in v. - J.D. Bratt, *De erfenis van Kuyper in Noord-Amerika*, in: *Abraham Kuyper: zijn volksdeel, zijn invloed*, o.r.v. C. Augustijn (e.a.), Delft 1987, 208. - *De Vereniging van 1892 en haar geschiedenis*, o.r.v. L.J. Wolthuis en J. Vree, Kampen 1992, reg. in v. - *Vereniging in wederkeer (...)*, o.r.v. D. Deddens en M. te Velde, Barneveld 1992, reg.

Beuker, H.

in v. - J. Faber, *Amerikaanse Afscheidings-theologen over verbond en doop*, Barneveld 1995 (*Kamper Bijdragen*, XXXIII). - G.J. Beuker, *Abgeschiedenes Streben nach Einheit. Leben und Wirken H.B.s 1834-1900*, Kampen 1996.

G.J. BEUKER